

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Гао Сяотяня на тему

«Трансформація морфології зображальної сфери сучасного Китаю:

контекст, принципи, типологія»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

Галузь знань 02 – Культура і мистецтво

за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,

реставрація»

Актуальність теми дисертаційного дослідження Гао Сяотяня є незаперечною. Ті зміни, які відбуваються в зображальній сфері сучасного Китаю, враховуючі і образотворче мистецтво, вимагають пошуку нових підходів осмислення з боку мистецтвознавців. Процеси глобалізації, цифровізації культурно-мистецьких процесів не минули і Китай, а реформи в країні призвели до того, що китайські художники на порубіжжі XX – XXI ст. почали шукати можливість створювати нові художні форми, орієнтуватись на інноваційні мистецькі практики, що не могло не відбитись на морфології зображальної сфери сучасного Китаю.

Здобувач обирає логіку дослідження, спираючись на осмислення змін в контекстах, принципах та типології формотворення в традиційно-канонічній морфології образотворчого мистецтва (гохуа), сіянхуа («заморському живопису») та в неконічній морфології сучасної зображальної сфери Китаю, яка почала складатись наприкінці XX ст. – початку XXI ст. Така концепція заповнює прогалину осмисленні широкого кола трансформаційних процесів в морфологічних процесах китайської зображальної сфери, оскільки торкається тих художніх практик, які виходять за межі встановлених канонів в образотворчому мистецтві. Тут доцільним стає морфологічний підхід як методологія дослідження, підхід не дуже розповсюджений в мистецтвознавстві.

Таким чином, дисертаційне дослідження Гао Сяотяня відкриває перспективи наукового осмислення того підґрунття, на якому виникають інноваційні для Китаю мистецькі практики, незвичні візуальні форми тощо.

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень, їх достовірності та новизни. Здобувач в своєму дослідженні спирався на актуальну фахову літературу, здебільшого китайську, яка дозволила українським мистецтвознавцям та сінологам ознайомитись з невідомим досі корпусом наукових праць, які стосуються новітніх мистецьких практик в Китаї. Теоретичне значення роботи полягає у тому, що в дисертації розкривається дія тих принципів, які впливають на неканонічне мислення китайських художників нового покоління в умовах глобалізації та цифровізації.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання в викладацькій діяльності, художній практиці. Матеріали даної наукової розвідки можуть застосовуватись для подальших наукових досліджень в зазначеній царині та стати основою статей та монографій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у всебічному аналізі трансформацій морфології зображальної сфери сучасного Китаю на основі зміни тих принципів, які впливали та впливають ці процеси. В дисертації також визначені критерії, за якими пропонується типологія тих візуальних художніх форм, які складають як традиційно-канонічну, так неканонічну морфологій образотворчого мистецтва сучасного Китаю. В ході дослідження виявлені риси сучасних інноваційних мистецьких арт-практик та ті принципи, які вплинули на їх формування. Систематизовано дослідження контекстних змін в зображальній сфері сучасного Китаю.

Об'єкт, предмет та поставлена проблема дослідження відповідають паспорту спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Структура дисертації та послідовність викладу матеріалу зумовлені метою та завданнями дослідження. Дисертація чітко структурована,

ілюстративний матеріал до кожного підрозділу має високий ступінь інформативності та вказує на перспективність теми дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та дотримання вимог академічної доброчинності. Результати дисертаційного дослідження логічно структуровані та викладені на 206 сторінках основного тексту. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (220 позицій). Додатки включають альбом ілюстрацій до дослідження, аналітичні схеми та таблиці. Текст дисертації успішно пройшов відповідну перевірку, порушень академічної доброчесності не виявлено.

Мова та стиль викладених результатів. Робота написана українською мовою, з дотриманням наукового стилю викладання. Здобувач продемонстрував високий рівень володіння українською мовою, що сприяє точності розуміння дослідженої наукової проблеми. Структура дисертації побудована логічно, що забезпечують послідовність викладу, а висновки та результати є обґрунтованими.

У **Вступі** обґрунтована актуальність обраної теми, її зв'язок з науковими темами та програмами, що дозволяє зрозуміти її важливість в мистецтвознавчому дискурсі.

У *першому розділі* викладено результати аналізу фахової літератури, наведено джерельну базу та обґрунтовано методологію дослідження. Морфологічний підхід є основним в окресленні науково-дослідницьких завдань та визначенні методики дослідження. Загальнонаукові методи дослідження поєднуються з мистецтвознавчими. Обраний методологічний інструментарій є комплексним, і дозволив простежити наскрізний морфологічний розвиток зображальної сфери сучасного Китаю.

У *другому розділі* досліджуються принципи та типологія формування традиційно-канонічної морфології образотворчого мистецтва Китаю.

Автор прослідковує хронологію формування морфології традиційного типу зображальної сфери Китаю як метасистеми (гохуа) з притаманним їй субвидовим та жанровим розподілом, що набуває певної канонізації у часи династії Мін (1368-1644 рр.). У цей період розпочинається масштабування зображальної сфери Китаю за рахунок нових морфологічних утворень. Типологізація формотворення в традиційно-канонічному мистецтві Китаю за світоглядним, стилістичним, тематичним та технологічним критеріями унаочнила значущість філософських систем, що обумовили сенси візуальних форм, стилістику та тематику. Не зважаючи на проникнення європейських крос-культурних впливів і появи сіянхуа з відповідними морфологічними складовими, традиційна система вистояла та збагатилася індивідуалізацією авторського погляду художника на дійсність. Саме це дозволило митцям ще довго працювати в межах традиційно-канонічного мистецтва гохуа.

У третьому розділі аналізується формування неканонічної морфології образотворчого мистецтва на межі ХХ – ХХІ ст.

Автор досліджує соціокультурний контекст змін в сучасній образотворчій сфері Китаю, прослідковує трансформацію принципової основи неканонічної морфології образотворчого мистецтва, а також типологізує його жанрово-видову структуру. Доведено, що після соціокультурних та економічних реформ 1980-х рр. і приєднання Китаю до глобалізаційних процесів суттєво вплинуло на зміну зображальної сфери країни і стрімкий розвиток нового неканонічного пластичного мистецького мислення. Здобувач розбирає дію таких новітніх принципів як гібридизація, концептуалізація, ситуативність, атрактивність, конвергенція тощо, що сприяли динамічній зміні загальної морфологічної структури в сучасному китайському мистецтві, що надало відповідні зміни і в художніх стратегіях гохуа та сіянхуа. Вони отримали суттєвий вплив цифровізації та мультимедійних технологій, розширили власні кордони, в яких мистецтво і повсякденність втратили чітку межу.

Автор слушно вказує на значну роль колективних та індивідуальних художніх практик, які формують нові морфології в неканонічній системі

сучасної зображальної сфери Китаю, що витісняють попередні критерії типологізації візуальних форм та спрямовують до пошуку нових.

Висновки дослідження мають логічну структуру, викладені послідовно та відповідають окресленим науковим завданням та змісту кожного розділу, якісні формалізовані ствердження.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертаційного дослідження висвітлені у 3 наукових публікаціях здобувача, включених на дату опублікування до переліку фахових видань України. Основні положення дослідження пройшли апробацію на 6 наукових конференціях та самостійного розділу в колективній монографії.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження Гао Сяотяня на тему: «Трансформація морфології зображальної сфери сучасного Китаю: контекст, принципи, типологія» має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Виходячи з того, що ця робота є дійсно однією з небагатьох, які досліджують морфологію зображальної сфери Китаю, треба звернути увагу на кілька моментів, які можуть бути дискусійними або рекомендаційними, а саме:

1. Незвичною є та термінологія, яка використовується в дисертаційній роботі, що вимагає віддзеркалення наведеного понятійного апарату дослідження, що і було зроблено здобувачем у відповідному підрозділі. На нашу думку, було б доцільним зробити ще один Додаток з тезаурусом дисертації.

2. В деяких місцях дисертації автор не зовсім зрозуміло формулює власну позицію, що може бути викликано складністю проблеми та обсягом матеріалу.

3. В тексті дисертації є фрагменти узагальнюючого характеру, які можна було б винести в один з Додатків або у посилання до відповідних сторінок.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів. Дисертаційна робота Гао Сяотяня «Трансформація морфології зображальної сфери сучасного Китаю: контекст, принципи, типологія» за актуальністю, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків повністю відповідає за науковим профілем спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 № 502) і у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №341 від 21.03.2022).

Здобувач Гао Сяотянь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Офіційний опонент :

Євген КОТЛЯР,

кандидат мистецтвознавства, професор,

завідувач кафедри монументального живопису

Харківської державної академії

дизайну і мистецтв

14 січня 2025 р.

